

## BOKS VE BEYİN

Boksörler, çeşitli yollardan beyin hasarına yatkınlık kazanırlar. Bu yollar şunlardır: Doğrudan alına vurma (doğrusal akselerasyon), düşme sonucunda başın deselerasyonu, yüzün yan tarafına vurulmasıyla rotasyonel akselerasyon (başını çarpma sonucunda sersemlemiş boksörlerde artar). Travmatik beyin zedelenmelerinin diğer mekanizmaları, myelin ve aksonların kesilmesi ve özellikle frontal ve temporal loblarda görülen darbe ve karşıt darbe zedelenmeleridir. Karotis arterinin zedelenmesine bağlı infarktüste olduğu gibi, indirekt hasar da olabilir.

Beyin zedelenmesi hemen ya da birkaç saat gecikmeyle ortaya çıkabilir. Beyin içinde kanama, berelenme, ödem, infarktüs; subdural ve ekstradural kanama gibi anormallikler, genellikle kafa travması diye tanımlanır. Boks yapanlarda, orbita (gözçukuru) ve içindekiler, orta ve iç kulak, yüzeyel dokular, elin yüzeyel sinir ve eklemleri zedelenen diğer organlardır.

Özellikle Bilgisayarlı tomografi, kafa içi kanamanın erken tanısına olanak vermektedir. Ne yazık ki tüm zedelenmeler tedavi edilemez ve beyin içi kanama, şişme ve infarktüs öldürücü olabilir veya kalıcı nörolojik hasarlara yol açabilir.

Boks, beyini usta (yönetici) organ olarak kabul edenlere göre, vahşi bir işlemdir, çünkü bu karmaşık ve nazik organı hiç bir zaman düzeltilemeyecek travmatik yaralanmalara maruz bırakır.

Üzerinde hiç bir hakemin tartışamayacağı son hedef (artın standart), nakavttir. Bu olayda beyin o kadar hırpalanmıştır ki, ayağa kalkmak gibi basit bir görevi yerine getiremez. Bu dakikalarda boks seyircilerin alkışları ve açıkça ortaya koydukları sevinçleri hoş veya uygar sayılamayacak bir karşılıktır. Tüm bunlara karşın, bazılarının düşünceleride, boks göz alıcı bir spordur Rocky I, Rocky II gibi filmler; paçavralardan, zengin bir hayata gelmiş olan boksörlerin gazete ve televizyonlarda yayımlanan hikayeleri ve tepedeki bir avuç boksörün kazandığı şaşkınlık verici para, buna örnek olarak gösterilmektedir.

Bununla birlikte, ciddi ve geriye dönüşsüz de olabilen akut hasarlardan daha çok kaygılandırıcı, tekrarlayan kafa travmalarının birkaç yıl sonra gelişebilen gecikmiş etkileridir. Bu, ilerleyici ve bazan beyin işlevlerinde seçici yetersizlikle sonuçlanan post travmatik ensefalopatidir.

Tekrarlayan kafa travmasının, bilinç kaybı ile sonuçlanması gereksizdir, ilerleyici ve sonuçta aciz bırakıcı bir seri değişikliği hızlandırıldığına ait pek çok kanıt vardır.

Mikroskopik bulgular; nöronlarda dejenerasyon, özellikle limbis sistemde nörofibriler karışıklık, serebellar purkinje hücrelerinde kayıp ve siyah cisimcikte depigmentasyondur. Bu değişimlerin klinik göstergeleri ise yavaşlık, unutkanlık, bir işe başlamak için gerekli heves ve yetenekten mahrum olma ve bazan yıllarca süren kişilik değişimlerinin



önderlik ettiği açık ve ilerleyici demans'tır. İlerleyici otaksi (sendeleme) ve disantri (konuşma güçlüğü, kelimeleri telaffuz edememe), se-rebrallar sendromun belirtileri olabilir. Bazılarında tromor (titreme), rijidite (sertlik), brodikinezis (hareketlerde yavaşlama), kapsayan par-kinsonizm belirtileriyle, birden fazla ekstrapiramidal bozukluk tablosu bulunur.

Ender bir belirti bile olsa, gecikmiş ensafalopati gelişimi, kabul edilmeyecek bir komplikasyondur. Casson ve ark. çalışmalarında bu konuyla ilgilenmişlerdir. 18 eski (sabık) ve aktif boksör, elektroense-falogram, Bilgisayarlı Tomografi ve nöropsikolojik testlerle nörolojik olarak değerlendirilmişlerdir. Beyin hasarına ait kesin kanıtlar bulunan profesyonel boksörlerin oranının % 87'den az olmadığı ve tüm boksör-lerde nöropsikolojik testlerin en az birinde anormallikler olduğu bu-lunmuştur. Bu harabiyetin gelişimi zaman aldığı için, aynı grup yıllar-ca izlense, daha büyük bir insidens ve hasarın derecesinde artma belir-lenmesi mümkündür.

Herhangi bir hükümetin boksı yasaklamaya cesaret edip etmeyece-ği ve bu gerçekleşse bile böyle bir yasağın yürürlüğe girip girmeyeceği kuşkuludur. Çözümü, toplumun eğitiminde yatıyor görünmektedir. Sağlıklı düşünebilen, post travmatik ensefalopati hakkındaki veriler-den haberdar olan hangi insan boksör olmaya karar verir?

*Kısaltarak Çeviren: Ecz. Ayçe ÇELİKER*  
*Kaynak: Aust. NZ J Med., 16, 439-40, 1986.*